

A l'esquerra de la foto, Paco Muñoz, que va ser propietari de L'Aplec. A la dreta, Àngel Puig, amo de La Torna. / JESÚS CÍSCAR

La Transició en una barra

L'Aplec i la Torna van ser locals mítics de València on les esquerres del país consolidaren posicions

ABELARDO MUÑOZ València
Han obert una llibreria sòbria al xamfrà del carrer de Ripalda, el cor popular del barri del Carme, de nom Lletres i llum, un fet que no deixa de ser irònic, atès que la zona va ser, fa tres dècades, un temple de llum i lletres, de sarau i llibertat, de cultura del carrer. Hi ha dos temples de la Transició, diferents però complementaris, L'Aplec i La Torna. El primer obert la primavera del 1976 i el segon, al cap de dos anys. Hereus de Capsa 13 i de Barro, locals pioners de la contracultura il·lustrada del jove antifranquisme, que van generar un univers entre lúdic i polititzat al barri amb més soleira de la ciutat. Des del 1973 Cap-

sa 13 havia tancat per ordre governativa franquista.

Una vegada mort el dictador i desapareguts els governadors feixistes, Paco Muñoz, amo de L'Aplec, va reunir al seu local el bo i millor de les diverses esquerres de l'època i només hi punxava excel·lent música en català. Per la seua banda, Àngel Puig, antic cambrer de Capsa 13, i després amo de La Torna, hi punxava vinils de qualsevol tipus, sobretot rock and roll.

Si a L'Aplec del carrer de Sant Tomàs podies trobar-te a la barra un trio essencial de la cultura del País Valencià format per Joan Fuster, Vicent Ventura i Doro Balaguer; a La Torna, del carrer de la Corona, de vegades ballava un taconeig

sobre les màquines de cosir Singer personalitzades en taules, no Isadora Duncan, sinó la mateixa Olga Poliakoff i hi escrivia relats el desaparegut escriptor argentí Raúl Núñez. Eren els temps de l'eufòria democràtica, de la trobada dels pobles, de la legalització dels partits.

"Aquella època feliç de la Transició va ser el millor que ens va poder passar a tota una generació. Era un temps en què tots els polítics d'esquerres prenién posicions, des del FRAP fins al PSOE, i venien al meu local a discutir", recorda ara Paco Muñoz, natural de Xàtiva i inventor de L'Aplec, el pub que més clients rojos per metre quadrat va concentrar en el seu temps.

La llista de les persones que anys després han tingut un paper clau en l'esperit progressista de la ciutat és interminable. A més d'aquest trio essencial de la cultura indígena, a la barra de L'Aplec,

"Va ser el millor que ens va poder passar a tota una generació"

tot just entrar, a l'esquerra, com no podia ser d'una altra manera, el polígraf Rafa Xambó es tractava amb el millor de cada casa.

En un vell reportatge del *Levante* EMV, Xambó va arribar a

comptar-hi fins a cinquanta clients il·lustres, des d'Aranguren, Saramago i Goytisolo fins a Pi de la Serra, els Miquels Navarro i Barceló, per no parlar de periodistes com Pep Torrent, Jesús Civera, Amadeu Fabregat, Rafael Ventura Melià o Manuel Muñoz; maulets com Josep Guia i comunistes del partit com Antonio Palomares.

"La gent eixia de vesprada i de nit. De vegades, quan arribava a obrir el local, hi havia trenta o quaranta xavals i xavales, peluts i amb els pantalons acampanats i les jaquetes de pana, esperant entrar-hi per fer la revolució. És que la gent s'estava allà tota la vesprada, se n'anava a sopar i hi tornava a la nit".

PASSA A LA PÀGINA 2

PUNT DE MIRA

La llengua i l'amor

Joan F. Mira

Continuem amb Jacques Derrida, amb la llengua i la vida i la responsabilitat. I què ha de fer algú que té una llengua com a substància i element bàsic de la pròpia experiència de viure?, es preguntava el filòsof, apassionadament. Doncs, l'ha de tractar "d'una manera, no diria perversa, però sí una

mica violenta". Per amor, diu Derrida: violenta, però amb una delicadesa perfecta. "L'amor en general passa per l'amor a la llengua, que no és ni nacionalista ni conservador, però que exigeix proves, i superar proves. No es pot fer qualsevol cosa amb la llengua, que ens preexisteix, que ens sobreviu. Si hom afecta la llengua d'alguna forma, ho ha de fer de manera refinada, respectant, en la falta de respecte, la seua llei secreta. És això, la fidelitat infidel...". Són unes ratlles bellíssimes (en francès són encara més belles: és natural...), i una idea, una actitud, una ètica, que els escriptors i els parlants públics en llengua catalana, i també en

"l'altra", haurien de meditar seriosament: l'amor, la lleialtat, un cert refinament. I un sentir-se'n responsable, que té una càrrega d'ètica personal i compartida. "Jo visc d'aquesta passió", conclou Derrida, "si no per França, almenys per alguna cosa que la llengua francesa ha incorporat des de fa segles. Suppose que si estime aquesta llengua com estime la vida, i de vegades més de com l'estima aquest o aquell francès d'origen, és perquè jo l'estime com un estrany que hi ha estat acollit, que s'ha apropiat d'aquesta llengua com la seua única possibilitat". Què hauriem de dir o d'afegir els qui, com jo mateix i els meus companys de

generació, i els d'abans i molts de després, hem hagut de fer nostra, amb el mateix amor, una llengua que no ens van "ensenyar a cultivar", que era pròpia i alhora no ho era, al costat i per sota d'una altra que era l'única que sí que ens ensenyaven a tractar com a pròpia sense ser verdaderament pròpia? I què hem de fer si patim, encara, aquesta forma perversa de "monolingüisme de l'altre"? No sé si amb amor, lleialtat, i una delicadesa refinada en devem tindre prou. Estic segur, però, que sense molt de tot això, no tindrem res. I açò mateix pensava el grandíssim filòleg Joan Solà, a qui dedique aquestes ratlles.

de Grasso, més enllà del contingut i de les previsiblement potents presentacions en directe, és un disc d'un eclecticisme desconcertant de primer, en què cap pop ballable (*Verde*

eléctrico, *Marcha atrás*), instrumentals propers al hard rock (*Mockba*) o al postpop (*Sebastián Alós*) i composicions d'una introspecció ambiental que pot semblar anticlimàtica

(*Viene a quedarse*), als antipoments del so primerenc que semblava perfilar-los com els Strokes valencians: "Al principi del grup, com que teníem Papu (ara en Polock), ens

influa a fer aquell so, però vam començar a alliberar-nos quan ell se'n va anar. Ara els cinc treballem d'una manera equànime i això genera una amalgama d'influències".

A PROPÒSIT DEL GALEUSCA

El repte de la creativitat

Ignasi Mora

Es miracles fan el seu paper, però no poden suplir la tasca continuada i sense sorpreses de cada dia. El Galeusca literari ha reunit com cada any, des de fa vint-i-set, escriptors de les seues tres demarcacions, les de llengua pròpia fora de l'àmbit castellà: Galícia, Euskalerria i territori de llengua catalana. Aquest és el petit miracle que enguany en la seua itinerància s'ha celebrat el 30 i 31 d'octubre a la Corunya. Mentrestant, certes administracions continuen el seu afany de fer-nos cada vegada més llunyanes i esmunyedisses la llengua i la literatura d'aquestes tres realitats que junt amb la castellana, haurien de constituir la façana lingüística i literària d'una pretesa Espanya plural.

Però no ens precipitem. L'associació d'escriptors gallegos es va prendre seriosament l'organització de l'esdeveniment. Els escriptors que arribarem a la Corunya per participar-hi, vam ser tractats d'allò més bé, incoent-hi la coneixença de la cuina d'aquella ciutat, tant al restaurant A Penea com al restaurant Rudo a la cocina. L'amabilitat dels escriptors i els organitzadors gallegos en aquella trobada facilità el diàleg i propicià palpar de primera mà la realitat lingüística i literària d'aquell país.

Un dels temes més atraients, sobretot per a un valencià com jo, era el de les diferents codifica-

Reunió del Galeusca a la Corunya. / SANTOS-DÍEZ (OLLO DO VIDRO-ACAB)

Parlem de la discriminació dolorosa de les tres literatures i llengües

cions del gallec, en plural per la tardança amb què es van dur a terme, la qual cosa crea la tendència no del tot innocent, per no dir induïda, de fer proliferar les variants. Així, una part significativa dels escriptors gallegos són partidaris de l'anomenat reintegrisme, és a dir, la reintegració a la llengua original, el portugués. Aquesta opció és la que millor contempla un futur sòlid per a la llengua i la literatura d'aquell poble que corona per dalt la franja occidental a la vora de l'Atlàntic de la península ibèrica.

A banda de tres taules redones, d'altres activitats literarioturístiques i un recital, hi hagué la corresponent assemblea del Galeusca, on tan sols es va tenir el temps just per a insinuar una sèrie de qüestions recurrents que resulten fonamentals per a les tres literatures que no són la castellana en aquest Estat. Que siguin recurrents no significa res més que no troben cap via de solució per part d'uns o d'altres, des de fa anys, almenys vint-i-set.

De quin problema tan persistent i, per tant, tan greu parlem? És clar, parlem de la discriminació dolorosa de les tres literatures i llengües que no es compatibilitzen amb la llengua oficial i de coneixement obligatori de l'Estat. La insensibilitat, si no l'agressivitat, que des del monolingüisme castellà, identi-

ficat amb l'ésser espanyol, s'ocasiona en contra de milions de persones que habiten també aquest territori estatal és més que una deficiència democràtica, s'està convertint en una mena de genocidi cultural que exigeix unes actituds molt més conscients i compromeses que les practicades fins ara.

D'acord que aproximadament dos mil dos-cents membres de les tres associacions d'escriptors del Galeusca (mil quatre-cents la catalana i quatre-cents cadascuna de la basca i la gallega) no constitueixen l'únic aval en defensa dels drets lingüístics i literaris davant de les instàncies polítiques, però hi poden deixar petjada. Ara bé, caldrà que s'actue amb mètodes més contundents, en tot cas, més eficaços que en el passat.

També és cert que el desprestigi descomunal de la política comença a demanar una reconstrucció inajornable de la societat civil, i les associacions d'escriptors ho són. Potser ha arribat l'hora d'arraconar l'esperança en el miracle des de la política i d'encetar la tasca diària des de la voluntat dels escriptors pel que fa al nostre tema en concret. Ens hi va l'existència com a escriptors i com a persones amb dignitat. El pretés elitisme dels lletraferits cal esborrar-lo del mapa dels tòpics i de la realitat. En canvi, el de la creativitat es manté en el nostre camp i el podem jugar per a alguna cosa més que l'estricta d'escriure literatura.

A LA LLETRA

La fe

Albert García i Hernández

Torna el Papa (se n'ha anat mai?). No a València, potser perquè encara no han fet els comptes. Ara va a Santiago, i ja hem llegit que només per retirar la bastida metàl·lica d'*O pórtico da Gloria* de la catedral caldrà pagar un milió d'euros. I a Barcelona, que s'ho plantegen a l'inrevés (com són aquests catalans!): gastarem X euros, però en recuperarem molts més. Tenen fe en la gestió de la *res paporum*, com la van tindre en la *res musicae* del Palau, però el cas és que s'acosta el dia i els propietaris dels pisos a la vora del recorregut es lamenten del fet que no s'acaba de tancar el negoci del lloguer de balcons i finestres. El lloguer caríssim de Barcelona s'esgrogueix a la manera que deia Miguel Hernández: *se pondrá el amarillo en tu fotografía*. Titulars dels diaris: el Papa arriba a l'Espanya menys creient de la seua història. Espanya ha perdut la fe?

Fe: "creença ferma en la fidelitat, en la veracitat, en la capacitat, d'algú, en la veritat d'alguna cosa". També: "creença en els dogmes revelats de la religió".

On batega ara la fe? Una notícia navegava entre la tragèdia i la comèdia. Un home va morir ofegat perquè el GPS el va conduir directament a un estany, mentre li assegurava que la ruta era la correcta. La fe en els *gadgets*. Un tècnic en informàtica consultat (ara que no ens veu ningú: pensen que existeix en la realitat cap tècnic d'informàtica?) sempre ens respon que el problema rau entre la cadira i el teclat. Sembla que té una fe incorrupta en els ordinadors. Com els directores de les centrals nuclears respecte de la seua joguina. En ambdós casos, no volem pensar que es tracta d'una disgressa de la ignorància o de l'interès implícit en la font del seu sou. Ja veus. També una part enorme de la població ha derivat la seua fe vers la dietètica, vinga d'on vinga, siga paradoxal o no. Fins i tot l'hospital La Fe es trasllada als extraradis, hi haja transport o no. La fe no entén d'empirismes.

Els músics, i cal celebrar-ho (perdoneu-me, músics), comencen, tímidament, a perdre la fe en el miratge que va suposar la primera bombolla econòmica de la democràcia: que els seus sous i les seues possibilitats d'actuacions no eren marcats per una religió difent de la d'utilitzar-los com a missatge electoral. Cal celebrar-ho perquè els més espavillats comencen a trobar alternatives. Cal celebrar-ho perquè definitivament coneixeran la retallada ancestral de la música: llançat a l'actuació en directe, mira el públic salvatge que no t'escolta, que s'emborratxa a crits i aprèn, des de la solitud de l'escenari, com es pot canviar el panorama, com fer-te respectar i que el sord respecte la música. Posa-li fe, nano.

La pèrdua de fe arriba al *We can*. Els republicans guanyen les eleccions. Torna el Papa, el millor, el que torna a calmar la inquietud de Bransens quan cantava: *sans le latin, la messe nous emmerde*. La fe, ho és o no ho és. Punt. En donem fe.